

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต¹

แสนพล คุ่มวงศ์²

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเพื่อให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎี ของการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น โดยทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นว่าการกลั่นแกล้งรังแกนั้น มีด้วยกันหลากหลายประเภท เช่น การกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นโดยเฉพาะหน้า หรือการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตัวผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกจากการกลั่นแกล้งรังแกทั้งสองประเภทดังกล่าวอาจไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น ผลกระทบทางลบด้านอารมณ์ ความรู้สึก สุขภาพจิต และการปรับตัวทางสังคม โดยอาจทำให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล ความโดดเดี่ยว ซึมเศร้า ความโกรธ การใช้จ่ายผิดพลาดและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งยังส่งผลในทางลบกับความพึงพอใจในชีวิต ผลการเรียนรู้ และการรับรู้คุณค่าในตนเองอีกด้วย³ แต่การกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้น มักส่งผลกระทบในวงกว้างกว่าการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นโดยเฉพาะหน้า ในบางกรณีผู้ที่รับรู้เรื่องราวการกลั่นแกล้งอาจมีจำนวนมากถึงหลักล้านคน ด้วยเหตุนี้เองจึงยังผลให้เกิดความอับอายขึ้นแก่ตัวผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้นมากกว่าการถูกกลั่นแกล้งรังแกโดยเฉพาะหน้า ทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกผ่านทางอินเทอร์เน็ตที่อาจจะยังไม่มีความสามารถเพียงพอในการจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ดีพอ เช่น เด็ก คิดทำสิ่งที่ร้ายแรงที่สุด นั่นคือการทำร้ายตัวเองให้ถึงแก่ความตายเพื่อหนีปัญหาที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตทำให้ทราบว่าความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตมีปัญหาทางกฎหมาย 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับฐานความผิดของการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับฐานความผิดของการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต ผู้ศึกษาสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กรณี ได้แก่

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรนิติ เทพสุเมธานนท์ และคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภากร ศิริยุทธวัฒนา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรพรหม อินทรมพรรษ์

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ธณัสมนต์ จันธวัช, “การรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้ถูกข่มเหงรังแกบนโซเชียล,” (วิทยานพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560), หน้า 68.

1.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะ

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะ เมื่อเกิดเป็นคดีความขึ้นสู่ศาล ศาลมักนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใกล้เคียงยกขึ้นพิจารณากับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 มาตรา 328 มาตรา 392 มาตรา 393 และมาตรา 397 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 มาตรา 7 มาตรา 11 มาตรา 14 และมาตรา 16 โดยที่การกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นการกลั่นแกล้งชนิดที่มีความแตกต่างออกไปจากการกลั่นแกล้งรังแกกัน โดยเฉพาะหน้า เพราะการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้น อาจมีรูปแบบของการกลั่นแกล้งรังแกได้มากถึง 12 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่หนึ่ง Cyber Harassment หมายถึง การกลั่นแกล้งโดยอาศัยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมต่อเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแล้วนำมาใช้เป็นเครื่องมือส่งข้อความไม่พึงประสงค์ไปหาผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแก

รูปแบบที่สอง Sexual Harassment หมายถึง การกลั่นแกล้งโดยอาศัยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมต่อเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแล้วนำมาใช้เป็นเครื่องมือส่งข้อความไม่พึงประสงค์เกี่ยวกับเรื่องเพศไปหาผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแก

รูปแบบที่สาม Cyber Stalking หมายถึง การสะกดรอย การตามรังควาน หรือการทำพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ โดยอาศัยอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมต่อเข้ากับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตแล้วนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกรู้ว่าถูกเฝ้าดูอยู่⁴

รูปแบบที่สี่ Sextortion หมายถึง การให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกปฏิบัติตามบางอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการทางเพศของตน เช่น ให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกส่งภาพเปลือยกายแล้วส่งภาพมาให้ตน เป็นต้น โดยมีการข่มขู่ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกว่าหากไม่ปฏิบัติตามผู้กระทำจะเปิดเผยข้อมูลที่น่าอับอายของผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกต่อบุคคลอื่น

รูปแบบที่ห้า Revenge Porn หมายถึง การนำรูปภาพหรือคลิปวิดีโอลามกอนาจารของคู่รักเก่า หรือคนที่ผู้กระทำเคยรู้จักสนิทสนมหรือเคยมีความสัมพันธ์มาก่อน มาเผยแพร่ต่อสาธารณะ

รูปแบบที่หก Exclusion หมายถึง การตั้งใจกีดกันให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกออกจากกลุ่มหรือช่องทางการสนทนาทางอินเทอร์เน็ตบางรูปแบบ

⁴สาวตรี สุขศรี, กฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมคอมพิวเตอร์และอาชญากรรมไซเบอร์, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563), หน้า 229-236.

รูปแบบที่เจ็ด Trickery หมายถึง การแสดงพฤติกรรมในรูปแบบของการแชร์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกไปในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น เมื่อเรายุ่งกับเพื่อนในห้องสนทนาแต่เพื่อนกลับเอาเนื้อหาที่คุยกันไปแชร์ต่อเพื่อให้ผู้อื่นรู้ เป็นต้น

รูปแบบที่แปด Trolling หมายถึง การตั้งใจแกล้งแหย่ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกเพื่อหวังให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกตอบโต้เพื่อจุดประสงค์บางประการ

รูปแบบที่เก้า Impersonation หมายถึง การสร้างบัญชีของผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกขึ้นโดยไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกด้วยมีจุดประสงค์เพื่อการบางอย่าง หรือการลงชื่อเข้าใช้บัญชีของผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกโดยไม่ได้รับอนุญาตด้วยมีจุดประสงค์เพื่อการบางอย่าง^๑

รูปแบบที่สิบ Cyber Threats หมายถึง การเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวของผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแก เช่น การเปิดเผยใบหน้าที่อยู่ ชื่อจริงของผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแก เป็นต้น

รูปแบบที่สิบเอ็ด Frapping หมายถึง การที่ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกลงชื่อเข้าใช้งานบัญชีใดแล้วไม่ได้ออกจากบัญชีผู้ใช้นั้น ผู้กลั่นแกล้งรังแกจึงถือโอกาสเข้าใช้งานบัญชีดังกล่าวเพื่อกลั่นแกล้งรังแกโดยการโพสต์คำหาบหรือเรื่องทางเพศ ซึ่งเป็นที่เรียกกันว่า “คีย์บอร์ดผี”

รูปแบบที่สิบสอง Catfishing หมายถึง การสร้างตัวตนปลอมขึ้นมาผ่านบัญชีผู้ใช้งานและนำบัญชีดังกล่าวไปพูดคุยติดสนิทกับผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแก โดยการใช้ข้อมูลจำนวนมากหลอกผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกว่าตนเองมีตัวตนจริง ๆ โดยอาจทำไปเพราะมีความชอบผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแก

จากรูปแบบของการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตที่มีหลายรูปแบบดังกล่าวมานี้ ส่งผลโดยตรงให้การกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตในบางรูปแบบ เช่น การปลอมตัว (Impersonation) ไม่ตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเท่าที่มีอยู่ในประเทศไทย ทำให้การกระทำของบุคคลนั้นไม่เป็นความผิด ทั้งที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้มากมายและบางกรณีอาจเป็นเหตุที่ก่อให้เกิดผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกคิดฆ่าตัวตายเพื่อจบปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นได้

1.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดเหตุจูงใจของความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต

จากการบัญญัติทั้งหลายของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 มาตรา 328 มาตรา 392 มาตรา 393 และมาตรา 397 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 มาตรา 7 มาตรา 11 มาตรา 14 และมาตรา 16 จะเห็นได้ว่าไม่มีการบัญญัติเหตุจูงใจหรือเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเมื่อผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกเป็นเด็ก เนื่องจากเด็กมีความเปราะบางทางด้านจิตใจมากกว่าผู้ใหญ่ ผลกระทบจากการถูกกลั่นแกล้งรังแกที่จะได้รับย่อมมากกว่าผู้ใหญ่ และเด็กยังเป็นบุคคลผู้หย่อน

^๑พรชนก ดาวยุทธ, “รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์,” (วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560), หน้า 12-13.

ความสามารถทางด้านความคิดและการตัดสินใจ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นเด็กอาจคิดจบชีวิตตนเองลงเพื่อเป็นการแก้ปัญหาได้ง่ายกว่าผู้ใหญ่ เด็กจึงเป็นกลุ่มบุคคลที่ควรได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายเป็นพิเศษ

1.3 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดผลกระทบของความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต

จากการบัญญัติทั้งหลายของประมวลกฎหมายอาญามาตรา 326 มาตรา 328 มาตรา 392 มาตรา 393 และมาตรา 397 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 มาตรา 7 มาตรา 11 มาตรา 14 และมาตรา 16 จะเห็นได้ว่า กฎหมายเหล่านั้น ไม่มีการบัญญัติถึงการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกทำร้ายตัวเองจนถึงแก่ความตาย ซึ่งเป็นผลกระทบหรือผลที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ดังนั้น หากเกิดเหตุการณ์การฆ่าตัวตายจากการถูกกลั่นแกล้งรังแกผ่านทางอินเทอร์เน็ตในปัจจุบัน ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับโทษในผลที่เกิดขึ้นนั้นเพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิด เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดไป ประเทศไทยจึงควรบัญญัติผลกระทบไว้ในความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตด้วย ทั้งนี้ เพื่อเป็นการข่มขู่และยับยั้งผู้กระทำความผิดให้เกิดความเกรงกลัวในบทลงโทษของกฎหมายและเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอัตราโทษในความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต

การกระทำความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตนั้น มีลักษณะการกระทำที่สามารถเกิดการกระทำความผิดขึ้นได้ง่าย เนื่องจากไม่จำเป็นต้องพบปะกับบุคคลผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแก โดยเฉพาะหน้าที่สามารถกลั่นแกล้งรังแกได้ ส่งผลให้ผู้กลั่นแกล้งรังแกเกิดความกล้าที่จะกระทำการกลั่นแกล้งรังแกโดยไม่เกรงกลัวต่อบทกฎหมาย และผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกไม่สามารถที่จะป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าวไม่ให้เกิดขึ้นได้เลย แม้ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกจะได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรและความพยายามที่จะป้องกันแล้วก็ตาม ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวมักส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรง แต่ปัจจุบันการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตบางรูปแบบยังไม่ถูกบัญญัติเป็นความผิด อีกทั้ง ในกรณีที่เป็นการกลั่นแกล้งรังแกเด็กผ่านทางอินเทอร์เน็ต หรือการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกถึงแก่ความตายจากการทำร้ายตนเอง ก็ยังไม่มีการบัญญัติให้เป็นความผิด เมื่อไม่มีการบัญญัติการกระทำไว้เป็นความผิดผลที่ตามมาคือการไม่มีอัตราโทษที่เหมาะสมกับการกระทำ ดังนั้น หลังจากที่มีการบัญญัติกฎหมายดังกล่าวขึ้นแล้วทั้งในกรณีปกติ กรณีเหตุฉุกเฉิน และกรณีผลกระทบ ก็สมควรที่จะพิจารณาถึงจำนวนอัตราโทษที่เหมาะสมสำหรับความผิดฐานดังกล่าว เพราะเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพื่อเป็นการข่มขู่ ยับยั้ง และป้องปรามมิให้เกิดการกระทำความผิดในลักษณะนี้ขึ้นอีก

3. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตต้องได้รับการเพิ่มโทษที่จะลงถึงหนึ่งเมื่อได้กระทำความผิดซ้ำในอนุมาตราเดียวกัน

เนื่องจาก ความผิดฐานดังกล่าวนี้เป็นฐานความผิดที่เกิดขึ้นได้ง่ายและมักส่งผลกระทบต่อสังคม สมควรให้ผู้กระทำความผิดได้ชี้แจงหลายจากการกระทำโดยได้รับการเพิ่มโทษตามกฎหมายให้มากกว่าโทษที่ได้รับจากการกระทำความผิดครั้งแรก ซึ่งหลักเกณฑ์ของการเพิ่มโทษถึงหนึ่งเมื่อได้กระทำความผิดซ้ำในอนุมาตราเดียวกันนั้น ปัจจุบันถูกบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 93 และเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หากผู้ที่กลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่าหกเดือน ถ้าและได้กระทำความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นซ้ำอีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่หรือภายในเวลาสามปีนับแต่วันพ้นโทษ หากศาลจะพิพากษาลงโทษความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตครั้งหลังถึงจำคุก ศาลก็จะไม่สามารถเพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้กลั่นแกล้งรังแกถึงหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งแรกได้ เพราะความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตไม่ได้ถูกบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 93 (1)-(13) ซึ่งไม่ควรจะเป็นเช่นนั้น เนื่องด้วยการกระทำความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นนั้นเป็นความผิดที่เกิดขึ้นได้ง่ายและมีความอันตรายร้ายแรงถึงชีวิตของบุคคล หากเกิดพฤติกรรมเช่นนี้ในบุคคลคนเดิม สมควรที่บุคคลดังกล่าวจะต้องได้รับการเพิ่มโทษถึงหนึ่ง เพื่อเป็นการข่มขู่ ยับยั้งและเพื่อให้ผู้กลั่นแกล้งรังแกได้ชี้แจงหลายจากอัตราโทษของกฎหมายที่มีความเหมาะสม

4. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดให้ความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน

หลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยเปิดโอกาสให้ผู้เริ่มต้นฟ้องคดีอาญาต่อศาลได้ มีเพียงบุคคลสองประเภทเท่านั้น ได้แก่ พนักงานอัยการ และผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ซึ่งการที่พนักงานอัยการจะเริ่มต้นฟ้องคดีได้นั้นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 บัญญัติว่า ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน ซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง แต่ถ้าเป็นคดีความผิดอันยอมความได้ ห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121

จากหลักการของกฎหมายดังกล่าวนี้อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า เมื่อคดีใดเป็นคดีความผิดอาญาแผ่นดิน พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญานั้นทั้งปวง โดยไม่จำเป็นต้องมีคำร้องทุกข์โดยชอบของผู้เสียหายก่อนที่พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวน ดังนั้น แม้จะไม่มีคำร้องทุกข์ในคดีความผิดอาญาแผ่นดิน พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวนได้โดยชอบ ส่งผลให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องได้โดยชอบด้วยเช่นกัน

หากคดีใดเป็นคดีความผิดอันยอมความได้ พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนก็ต่อเมื่อมีผู้เสียหายมาแจ้งความร้องทุกข์ตามระเบียบ หากพนักงานสอบสวนดำเนินคดีความผิดอันยอมความได้ไปโดยไม่มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบจะส่งผลให้เป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบ มีผลเท่ากับไม่มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อน พนักงานอัยการจึงไม่มีอำนาจฟ้องร้องคดีนั้นได้ แต่หากในคดีความผิดอันยอมความได้มีผู้เสียหายมาแจ้งความร้องทุกข์ตามระเบียบ พนักงานสอบสวนก็จะมีอำนาจสอบสวนโดยชอบ พนักงานอัยการก็จะมีอำนาจฟ้องในคดีความผิดอันยอมความได้

เมื่อหลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยเป็นเช่นนี้ ส่งผลให้ถ้าความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นคดีความผิดอันยอมความได้ แม้จะฟังได้ว่าผู้กลั่นแกล้งรังแกกระทำการอันเป็นความผิดของฐานดังกล่าวจริง แต่หากผู้เสียหายไม่ตั้งใจดำเนินคดีต่อผู้กลั่นแกล้งรังแก พนักงานสอบสวนก็จะมีอำนาจสอบสวน พนักงานอัยการก็จะไม่มีอำนาจฟ้องโดยชอบ ส่งผลให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับบทลงโทษตามกฎหมาย ทั้งที่ไม่ควรจะเป็นเช่นนั้น

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตทั้งหลายดังกล่าวมานั้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต

ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้บัญญัติความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตกรณีปกติกรณีเหตุฉุกเฉิน และกรณีผลจรรยาบรรณของความผิดฐานดังกล่าวขึ้นโดยเฉพาะ โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ภาค 2 ความผิด ลักษณะ 11 ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพและชื่อเสียง หมวด 4 ความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต มาตรา 331/1 ซึ่งผู้ศึกษาได้เทียบเคียงกับกฎหมายการสื่อสารดิจิทัลที่เป็นอันตรายของประเทศนิวซีแลนด์ และประมวลกฎหมายอาญายุทธาห์ ของมลรัฐยูทาห์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ให้บทบัญญัติดังกล่าวมีข้อความดังต่อไปนี้

“มาตรา 333/1 ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) ส่ง โพสต์ ดีพิมพ์ เผยแพร่ หรือทำการอย่างใด ๆ ผ่านทางเครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยเจตนาในการบังคับ ขู่เข็ญ ข่มขู่ ครอบงำ หลอกลวง กลั่นแกล้ง หรือดูหมิ่นเหยียดหยาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องจริงหรือเท็จ ถ้าการกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อกาย จิตใจ ความเป็นอยู่ ความเคารพนับถือตนเอง ชื่อเสียงของผู้อื่น หรือก่อให้เกิดความเศร้า ความเจ็บปวด ความอับอาย ความหวาดหวั่น

(2) ติดต่อซ้ำผ่านเครื่องมือสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่คำนึงว่าการสนทนานั้นได้เกิดขึ้นหรือไม่ หรือติดต่อซ้ำผ่านเครื่องมือสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์หลังจากได้รับการร้องขอให้ห้ามติดต่อแล้ว

ผู้นั้นมีความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต ต้องระวางโทษ...

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก เป็นการกระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษ...

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรกหรือวรรคสอง เป็นเหตุให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกฆ่าตัวตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษ..."

2. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอัตราโทษในความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต

เพื่อเป็นการกำหนดอัตราโทษให้เหมาะสมกับระดับความรุนแรงและความอันตรายของการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต ผู้ศึกษาขอเสนอแนะอัตราโทษของความผิดฐานดังกล่าวโดยพิจารณาเทียบกับประมวลกฎหมายอาญาฐานของมลรัฐยูทาห์ ประเทศสหรัฐอเมริกา และประมวลกฎหมายอาญามาตรา 293 ของประเทศไทย ดังต่อไปนี้

“มาตรา 333/1 ผู้ใดกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) ส่ง โพสต์ ดีพิมพ์ เผยแพร่ หรือทำการอย่างใด ๆ ผ่านทางเครื่องมือสื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ด้วยเจตนาในการบังคับ ชูเชิญ ช่มชู้ ครอบงำ หลอกลวง กลั่นแกล้ง หรือดูหมิ่นเหยียดหยาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องจริงหรือเท็จ ถ้าการกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อ กาย จิตใจ ความเป็นอยู่ ความเคารพนับถือตนเอง ชื่อเสียงของผู้อื่น หรือก่อให้เกิดความเศร้า ความเจ็บปวด ความอับอาย ความหวาดหวั่น

(2) ติดต่อซ้ำผ่านเครื่องมือสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่คำนึงว่าการสนทนานั้นได้เกิดขึ้นหรือไม่ หรือติดต่อซ้ำผ่านเครื่องมือสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์หลังจากได้รับการร้องขอให้ห้ามติดต่อแล้ว ผู้นั้นมีความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรก เป็นการกระทำต่อเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคแรกหรือวรรคสอง เป็นเหตุให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งรังแกฆ่าตัวตาย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้กระทำความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตต้องได้รับการเพิ่มโทษถึงหนึ่งเมื่อได้กระทำความผิดซ้ำอาญามาตราเดียวกัน

เพื่อให้ผู้กระทำความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต ต้องได้รับโทษเพิ่มขึ้นถึงหนึ่งจากกรณีการกระทำความผิดซ้ำอาญามาตราเดียวกัน ผู้ศึกษาขอเสนอแนะให้เพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญามาตรา 93 ให้มีข้อความดังต่อไปนี้

“ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ถ้าและได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งอย่างใดที่จำแนกไว้ในอนุมาตราต่อไปนี้ซ้ำในอนุมาตราเดียวกันอีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ตีภายในเวลาสามปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดีถ้าความผิดครั้งแรกเป็นความผิดซึ่งศาลพิพากษาลงโทษจำคุกไม่น้อยกว่าหกเดือน หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นถึงหนึ่งของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งแรก

- (1) ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 107 ถึงมาตรา 135
- (2) ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 136 ถึงมาตรา 146
- (3) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 147 ถึงมาตรา 166
- (4) ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 167 ถึงมาตรา 192 และมาตรา 194
- (5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 200 ถึงมาตรา 204
- (6) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุขของประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 209 ถึงมาตรา 216
- (7) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 217 ถึงมาตรา 224 มาตรา 226 ถึงมาตรา 234 และมาตรา 236 ถึงมาตรา 238
- (8) ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 240 ถึงมาตรา 249 ความผิดเกี่ยวกับดวงตราแสตมป์และตัว ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 250 ถึงมาตรา 261 และความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 264 ถึงมาตรา 269
- (9) ความผิดเกี่ยวกับคำ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 270 ถึงมาตรา 275
- (10) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 ถึงมาตรา 285
- (11) ความผิดต่อชีวิต ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 288 ถึงมาตรา 290 และ มาตรา 294 ความผิดต่อร่างกาย ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 295 ถึงมาตรา 299 ความผิดฐาน ทำให้แท้งลูก ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 301 ถึงมาตรา 303 และความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คน ป่วยเจ็บหรือคนชรา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 306 ถึงมาตรา 308
- (12) ความผิดต่อเสรีภาพ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 309 มาตรา 310 และ มาตรา 312 ถึงมาตรา 320
- (13) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 334 ถึงมาตรา 365
- (14) ความผิดเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 333/1”

4. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดให้ความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ต เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน

เนื่องด้วยความผิดฐานกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางอินเทอร์เน็ตมีคุณธรรมทางกฎหมายหรือสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองคือประชาชนส่วนรวม มิใช่แต่เฉพาะบุคคลหนึ่งบุคคลใด บทบัญญัติดังกล่าวจึงสมควรที่จะเป็นความผิดอาญาแผ่นดินเพื่อให้ง่ายต่อการที่รัฐจะสามารถดำเนินคดีได้เองโดยไม่ต้องอาศัยผู้เสียหายจากการถูกกลั่นแกล้งรังแกนั้นมาเป็นเงื่อนไขในการดำเนินคดี ทั้งนี้ก็เพื่อก่อให้เกิดความยุติธรรม ความสงบเรียบร้อยแก่ประชาชนในสังคมนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

เอกสารภาษาไทย

หนังสือ

สาวตรี สุขศรี. กฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมคอมพิวเตอร์และอาชญากรรมไซเบอร์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563.

วิทยานิพนธ์

ธณัศมนต์ จั่นอรัญ. “การรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้ถูกข่มเหงรังแกบนไซเบอร์.” วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์, 2560.

พรชนก ดาวประดับ. “รูปแบบและลักษณะการมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งบนพื้นที่สาธารณะออนไลน์.” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560.